

Riktlinjer för samverkan med civilsamhället

Arbetsmarknadsnämnden
November 2019

Innehåll

Inledning	2
Bakgrund	3
Uppdraget.....	4
Metod.....	4
Rapportens struktur.....	5
Civilsamhället	5
Varför samverkan med det civila samhället?	6
Samverkan i praktiken.....	8
Offentlig upphandling	10
<i>Reserverade kontrakt</i>	10
<i>Kortfattat om vissa nyheter i lagen om offentlig upphandling</i>	11
Idéburet offentligt partnerskap (IOP).....	12
Samverkan med civilsamhället inom Stockholms stad	14
Överenskommelsen	14
Föreningsbidrag	14
Samverkan genom offentlig upphandling.....	15
<i>Stockholmsmentor</i>	15
Samverkan genom IOP.....	15
Övrig form för samverkan.....	15
<i>Samverkan civilsamhället med extern finansiering</i>	15
<i>VIDA-modellen</i>	15
Arbetsmarknadsnämndens arbete med IOP.....	17
Synpunkter från några samverkansparter	18
Individuell Människohjälp (IM).....	18
<i>Synpunkter på nuläge</i>	19
<i>Möjligheter till samverkan framåt</i>	19
Svenska med baby.....	19
<i>Synpunkter på nuläge</i>	19
<i>Möjligheter till samverkan framåt</i>	20
Internationella Bekantskaper (IB).....	20
<i>Synpunkter på nuläge</i>	20
<i>Möjligheter till samverkan framåt</i>	20

Nema Problema - Stockholmsmentor	20
<i>Synpunkter på nuläge</i>	21
Kompis Sverige	21
<i>Synpunkter på nuläge</i>	22
Samverkan med civilsamhället inom samhällsorientering	22
Identifierade områden för samverkan med civilsamhället	23
Avgränsning för samverkan med civilsamhället	24
Jämställdhetsanalys	26
Analys och slutsats	26
Förslag på nämndens inriktning och struktur för samverkan med civilsamhället	27
Arbetsmarknadsnämndens samverkan med civilsamhället genom upphandling.....	28
Arbetsmarknadsnämndens samverkan med civilsamhället genom IOP..	29
Arbetsmarknadsnämndens samverkan med civilsamhället genom övriga former.....	30

Inledning

Samverkan med civilsamhället är av stor vikt för ett levande, demokratiskt samhälle som möter medborgares behov och fångar upp engagemang. Civilsamhället har möjlighet att komplettera offentlig sektor och skapa mellanmänniska möten. Det finns olika möjligheter för offentlig sektor att stötta och samarbeta med det civila samhället, som bidragsgivning, partnerskap, uppdrag genom upphandling, informationsutbyte och kompetensutveckling. Det finns dock även tydliga gränser för hur samverkan kan ske. Offentlig sektor behöver ha kunskap kring detta för att kunna tydliggöra förutsättningar och möjligheter för samverkan med civilsamhället.

Arbetsmarknadsnämnden har i budget för 2019 i uppdrag att:
”Vidareutveckla och bredda samverkan med aktörer i privat och ideell sektor i syfte att främja integration, utvecklade sociala nätverk, fler vägar till jobb och social innovation.”

Nämnden har vidare i uppdrag att:
”...undersöka förutsättningarna för att utveckla samhällsorienteringen med hjälp av ideellt-offentligt partnerskap”.

Mot bakgrund av båda dessa uppdrag har nämnden under året genomfört en utredning för att tydliggöra ramarna för nämndens samverkan med civilsamhället.

Bakgrund

Arbetsmarknadsnämnden har idag ett flertal samarbeten med civila samhället. Genom denna samverkan kan studerande, aspiranter och personer som är nya i Stockholm erbjudas insatser som kompletterar nämndens ordinarie verksamhet, genom social samvaro, möta etablerade stockholmare, träna på det svenska språket och få ett bredare kontaktnät inom sitt yrkesområde. Till exempel samverkar nämnden genom VIDA-modellen med föreningar brett över hela staden, vilka erbjuder nyanlända personer möjlighet att prova på en föreningsaktivitet. Genom Stockholmsmentor, som bedrivs i samverkan med en civilsamhällesorganisation, erbjuds nyanlända personer en etablerad mentor inom sitt yrkesområde.

Samverkan sker även genom samråd, informationsutbyte och träffar på förvaltningen centralt. På respektive avdelning (Jobbtorg och Vuxenutbildning) sker samverkan lokalt ute på enheterna och ibland på enskilda medarbetares initiativ, vilket innebär att det inte finns en central överblick över samtliga samarbeten som sker inom ramen för nämndens verksamheter.

En av formerna för samverkan är IOP – idéburet offentlig partnerskap. Det är en form för samverkan där en offentlig part och en/ flera civilsamhällesorganisation/-er ingår ett partnerskap kring en specifik verksamhet, där båda parter bidrar med resurser och utvecklar verksamheten. Staden har särskilda riktlinjer för samverkan inom ramen för IOP. Sedan år 2015 har nämnden tre samarbeten genom IOP, samtliga inom området som rör integration och språkträning.

Arbetsmarknadsförvaltningen har under året initierat och genomfört en utredning, vilken har haft i uppdrag att svara mot de två uppdragen i budget för 2019. Detta genom att se över möjlighet till samverkan med civilsamhället, inom vilka områden kopplat till nämndens uppdrag samverkan bör ske, samt genom vilka former. Liksom att utreda förutsättningar för uppdrag i budget om möjlighet att utveckla samhällsorienteringen med hjälp av IOP.

För att samverka med civilsamhället ska ske likvärdigt, korrekt och med kvalitet, finns även behov av att se över struktur för samverka inom förvaltningens organisation.

Uppdraget

Syftet med utredningen är att ta fram ramar för hur arbetsmarknadsnämnden ska samverka med civilsamhället. En del i detta är att genomlysna hur nuvarande samarbeten fungerar och hur parter nämnden samarbetar med idag ser på samarbetet och de olika möjligheter som finns för fortsatt samverka.

Utredningen ska även se över möjlig struktur på förvaltningen för att initiera, ha kunskap om samt följa upp samverka. Utredningen ska även ha ett framåtblickande syfte för att se över vilka frågor som kan vara relevanta för arbetsmarknadsförvaltningen att samverka med civilsamhället kring.

Utredningen ska även beskriva hur nämnden genom upphandling kan möta civilsamhällets förutsättningar.

Utredningen ska ta fram förslag till hur arbetsmarknadsnämnden ska samverka med föreningslivet och civilsamhället, genom att:

- Ge förslag på struktur för initiering, kunskap och uppföljning inom förvaltningen
- Ge förslag på nämndens inriktning för samverka med civilsamhället

Utredningen ska också svara på det uppdrag i budget för 2019 som berör förutsättningarna för att utveckla samhällsorienteringen med hjälp av IOP.

De avgränsningar som utredningen förhåller sig till är att enbart se över möjlighet till samverka i sammanhang med tydlig koppling till nämndens mål, samt samverka som är förenligt med den kommunala kompetensen.

Metod

Utredningen har inhämtat kunskap via lagstiftning, övergripande riktlinjer, dokumentstudier, intervjuer och omvärldsbevakning. Det har varit viktigt att under utredningens gång inhämta synpunkter och förslag från civilsamhällesorganisationer som nämnden idag har ett strukturerat samarbete med, samt andra som har påtalat intresse

att medverka. Intervjuer med representanter från civilsamhället har genomförts under våren 2019.

För att identifiera inom vilka områden som samverkan med civilsamhället är relevanta genomfördes en workshop inom förvaltningen.

Rapportens struktur

Rapporten kommer att ge bakgrund med information om civilsamhället och varför det är av värde med samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhälle. Vidare beskrivs de olika typer av samverkan som är möjliga idag inom rådande lagstiftning. Efterföljande avsnitt redovisar civilsamhällets synpunkter på möjlighet till samverkan. Utifrån detta görs en analys av möjlighet till samverkan, och avslutningsvis presenteras slutsatser och förslag på nämndens inriktning och struktur för samverkan med civilsamhället.

Civilsamhället

Civilsamhället, som även kan omnämnas som föreningsliv, ideell, idéburen eller frivillig sektor, samt många andra begrepp, definieras officiellt som följande:

”Begreppet det civila samhället används i betydelsen av en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Inom det civila samhället verkar bland annat ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund, men även nätverk, tillfälliga sammanslutningar och andra aktörer” (Prop. 2009/10:55).

Civilsamhället kan vara en sammanslutning som är helt volontärdriven, eller en professionell organisation med många anställda. Den gemensamma grunden är att verksamheten är idéburen och att personer enas kring ett gemensamt intresse

Civilsamhället kan organiseras i olika former, SKL har sammanställt följande lista med de vanligaste organisationsformerna:

- Ideella föreningar
- Registrerade trossamfund
- Stiftelser
- Ekonomiska föreningar

- Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning
- Samfälligheter och samfällighetsföreningar

Civilsamhället kompletterar det offentliga som har ett tydligt uppdrag och regleras enligt lag. Ett starkt och levande civilsamhälle är del av välfärden och samhällsutvecklingen, och kan identifiera nya behov och organisera sig kring detta. Till exempel var bibliotek och hemtjänst någonting som från början utvecklats inom civilsamhället. Civilsamhället erbjuder demokratifostran, är en viktig komponent i att skapa sammanhang och att motverka utanförskap.

En organisation inom civila samhället kan vara både utförare inom och komplement till kommunens egen verksamhet. I politiken för det civila samhället identifieras tre olika roller för civilsamhället:

- de är röstbärare- och opinionsbildare
- de ger service till medlemmar och allmänhet
- de utför offentliga välfärdstjänster.

Varför samverkan med det civila samhället?

Samverkan mellan det offentliga och civilsamhället är av värde för båda parter. Kraften i samverkan beskrivs av olika aktörer i ett antal skrifter. Följande avsnitt redogör för några av dem.

De Globala Målen för hållbar utveckling har satt agendan att till år 2030 avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa och att lösa klimatkrisen. För att nå detta har 17 mål, med delmål, tagits fram. Mål 17:17 lyfter vikten av samverkan för att kunna nå de globala målen: Uppmuntra effektiva partnerskap

”Uppmuntra och främja effektiva offentliga och offentlig-privata partnerskap samt partnerskap inom det civila samhället vilka bygger på erfarenheterna från andra partnerskap och deras finansieringsstrategier”.¹

I nationell svensk kontext så ansvarar MUCF – myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor – för kunskapsspridning och för att stimulera samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhället. I skriften *Samla kraft* beskrivs hur samverkan är positivt för båda parter. ”Både staten och civilsamhället är viktiga för demokratin. Det offentliga vilar på ett representativt demokratiskt uppdrag och har ansvar för att beslut och verksamheter ska gagna det allmännas,

---

¹ <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-17-genomforande-och-globalt-partnerskap/>

det vill säga alla invånares, intressen. Civilsamhällets organisationer representerar däremot särintressen och är fria att driva de intressen och frågor som deras medlemmar vill. Kommunerna och myndigheterna har därmed ett ansvar att jämka samman olika intressen i sina uppdrag. Offentliga aktörer och många organisationer i civilsamhället möts dock ofta i ett delat allmänintresse, nämligen att på olika sätt förbättra välfärden och demokratin för invånare i Sverige.”²

SKL har tagit fram ett positionspapper där de för fram följande: ”Det är sedan länge en naturlig uppgift för kommuner och landsting/regioner att samspela med och understödja det civila samhällets aktörer. Samhällsförändringarna i vår tid påverkar möjligheterna att stärka civilsamhället som utvecklingskraft, demokratiaktör och samverkanspartner. För att understödja och tillvarata civilsamhället är det viktigt att erkänna, uppmärksamma och bekräfta det civila samhällets aktörer och verksamheter i det lokala och regionala sammanhanget. Det är angeläget att uppmärksamma och att samarbeta med såväl sedan länge etablerade organisationer som nya organisationer och nätverk som utvecklar nya former för gemensamt engagemang.”³

Inom Stockholms stads budget för 2019, *Möjligheternas Stockholm*, lyfts samverkan med civilsamhället som viktigt: ”Stockholm ska vara en levande och socialt hållbar stad, där alla är delaktiga i samhällsutvecklingen utifrån sina egna förutsättningar. Staden ska ha ett väl utvecklat samarbete med det civila samhället och den idéburna sektorn.”

Även i Stockholms stads förslag till budget för år 2020 står: ”Ideella föreningar gör stora och viktiga insatser. Därför ska staden utveckla och stärka samarbetet med civilsamhället och skapa goda förutsättningar för idéburna organisationer som driver verksamhet för stockholmare.”

Arbetsmarknadsnämnden har även i uppdrag i budget för år 2020 att: ”vidareutveckla och bredda samverkan med aktörer i privat och ideell sektor i syfte att främja integration, sociala nätverk och fler vägar till jobb”.

---

² *Samla kraft*; MUCF 2017

³ *Samverkan med civilsamhället* SKL Positionspapper 2018

Samverkan i praktiken

Offentlig sektor och civilsamhället har sin grund i olika utgångspunkter, vilket kan utmana möjlighet till samverkan. Detta kräver viss uppmärksamhet för att motverka dessa hinder enligt olika logiker:

”För att hitta en grund för samverkan behövs förståelse och respekt för varandras särart samt kunskap om hur parterna kan komplettera varandra och undvika friktioner.” (*Samla kraft*)

På nationell nivå har politiken identifierat sex grundläggande principer för att värna civilsamhällets särart och skapa förutsättningar för dess aktiviteter och engagemang:

- Självständighet och oberoende
- Kvalitet
- Långsiktighet
- Dialog
- Öppenhet och insyn
- Mångfald

De grundläggande principerna lyfter fram vad som behöver beaktas från det offentliga sida, men i lika hög grad från civilsamhället.

”Principen om öppenhet och insyn syftar till att möjliggöra ett förtroende mellan offentliga aktörer och det civila samhället.

Genom det offentliga öppenhet och insyn möjliggörs civilsamhällets funktion som röstbärare och opinionsbildare, samtidigt som civilsamhällets verksamhet till del finansieras av skattemedel, vilket kräver öppenhet i redovisningen.”⁴

Formell samverkan med civilsamhället kan ske som upphandlad utförare av offentlig välfärdstjänst, i partnerskap eller genom stöd där det offentliga stödjer den mångfald, demokratifostran och aktiviteter som civilsamhället erbjuder sina medlemmar.

Samverkan kan ske även i sammanhang där ekonomisk ersättning ej utgår och under mer informella former (utan reglerad skriftlig överenskommelse, men med skriftligt eller muntligt samförstånd).

Möjliga former för formell samverkan med civilsamhället som inbegriper ekonomisk ersättning sammanfattas i matrisen hämtad ur MUCF:s skrift *Samla kraft*.

---

⁴ Palett för ett stärkt civilsamhälle SOU 2016:13

	Föreningsbidrag	Offentlig upphandling	IOP
Syfte	Att stötta en organisation för dess egenvärde, den generella samhällsnyttan av att organisationen finns	Att låta en extern organisation utföra ett uppdrag åt det offentliga	Att gemensamt lösa en samhällsutmaning och möjliggöra idéburna organisationers samhällsservice
Ersättning	Verksamheten ersätts inte fullt ut, andra resurser finns inom organisationen	Verksamheten ersätts fullt ut från det offentliga	Båda parter bidrar med resurser i form av exempelvis pengar, arbetstid, expertis, ideellt arbete och lokaler
Kvalitet	Organisationen definierar kvalitet	Den offentliga aktören definierar kvalitet	Parterna definierar kvalitet tillsammans
Tidsomfattning	Vanligtvis ett år	Definieras av den offentliga aktören	Bestäms av parterna tillsammans utifrån verksamheten
Huvudman	Organisationen	Den offentliga aktören som beställt uppdraget	Varje part är huvudman för sin egen verksamhet

Former för formell samverkan där ekonomisk ersättning utgår från staden kan vara:

- Föreningsbidrag
- Offentlig upphandling
- Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Samverkan kan även ske när inte staden förmedlar ekonomisk ersättning, eller överenskommelse är mindre reglerad. Det kan innefatta:

- Samverkan med externa medel
- Informell samverkan

Formerna är olika, liksom verksamheter och syfte, gemensamt för all typ av samverkan är dock att den måste rymmas inom den kommunala kompetensen, samt uppfyller de demokrativillkor som beskrivs.

Under år 2018 initierades en statlig utredning för att definiera idéburna aktörer i välfärden. En särskild utredare ska ta fram ett förslag på en tydlig definition. ”Syftet med en definition av idéburna aktörer är att främja ett ökat idéburet deltagande i välfärden genom att underlätta vid bl.a. bidragsgivning, lagstiftning, köp av verksamhet och samverkan. Bland annat ska utredningen föreslå riktlinjer, kriterier eller andra tillämpbara instrument för ingående av idéburet offentligt partnerskap (IOP), i syfte att främja

samverkan mellan idéburna aktörer och det offentliga.” Utredningen ska presenteras i december 2019.⁵

Offentlig upphandling

Vid ett upphandlingsförfarande inom LOU medverkar vanligtvis civilsamhället liksom övriga utförare av tjänst. Civilsamhället lyfter dock att det finns en problematik kring detta, då många organisationer inte har resurser att svara på omfattande anbudsfrågningar eller kan konkurrera om de villkor som gäller på den öppna marknaden. Civilsamhället har i olika sammanhang upplevt att deras särställning och mervärde inte fullt ut värderas i anbudsutvärderingar. Det finns emellertid en politisk vilja att undanröja hinder för civilsamhällets deltagande i upphandling och i samverkan med offentlig sektor.

Reserverade kontrakt

Ett exempel på den politiska viljan att undanröja hinder för civilsamhällets deltagande i upphandlingar är att lagen om offentlig upphandling innehåller bestämmelser om möjligheten att reservera en upphandling för viss utförare genom så kallade reserverade kontrakt.

I en reserverad upphandling ges vissa leverantörer, som annars skulle ha svårt att konkurrera om kontrakt, en positiv särbehandling. Syftet är att stödja integration av personer med funktionsnedsättning eller andra personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Det är möjligt för en upphandlande myndighet att "utse" en civilsamhällesorganisation att utföra en kommunal angelägenhet där målgruppen är individer med funktionsvariationer. Dock begränsar lagstiftningen om reserverade kontrakt en utförares möjlighet till långsiktighet då denne endast får ett kontrakt för en maximal tidsperiod om tre år, sen ska kontraktet avslutas. De reserverade kontrakten riskerar således att bli kontraproduktiva för civilsamhället på längre sikt.

Vidare är det så att om en ny upphandling efter dessa tre år ska genomföras så får den aktör/organisation som genomfört det reserverade kontraktet inte vara med och lägga anbud. Så om den ideella aktören/organisationen exempelvis gjort investeringar och

---

⁵ Kommittédirektiv Dir 2018:46 <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2018/06/dir.-201846/>

skaffat sig kompetenser samt lyckats väl med uppdraget under tiden så är den trots detta diskvalificerad från framtida deltagande.⁶

Kortfattat om vissa nyheter i lagen om offentlig upphandling
Från och med den 1 januari 2019 gäller särskilda regler för upphandling av s.k. välfärdstjänster (LOU 2016:1145). De särskilda reglerna gäller för upphandling vars värde beräknas understiga tröskelvärdet för sociala och andra särskilda tjänster, som beräknas till ca 7,1 miljoner.

Kortfattat innebär reglerna att upphandlingen som huvudregel ska annonseras, men i övrigt behöver myndigheten inte tillämpa något särskilt förfarande. Den upphandlande myndigheten kan själv bestämma hur upphandlingen ska genomföras eller välja att tillämpa ett reglerat upphandlingsförfarande, exempelvis förenklat förfarande. Upphandlingar av välfärdstjänster ska som huvudregel annonseras i en elektronisk databas som är allmänt tillgänglig.

I beskrivningen av s.k. välfärdstjänster definieras dessa såsom hälsovård, socialtjänst och närbesläktade tjänster samt administration inom socialtjänsten, utbildningsadministration och hälsovårdsförvaltning (med tillhörande s.k. CPV-koder).

Upphandling av välfärdstjänster som understiger 1,9 miljoner kronor är dock undantagna från annonseringsskyldigheten. Det innebär att upphandlingar av välfärdstjänster till ett värde som understiger ca 1,9 miljoner kronor, precis som direktupphandlingar, inte behöver annonseras.

Det som vidare skiljer ut välfärdstjänster med ett sammanlagt värde understigande 7,1 mnkr är att avtal kan ingås utan att det anges en exakt avtalsperiod i tid med utgångspunkt i lag såsom exempelvis ”ramavtal” där avtalstiden generellt sett aldrig får vara längre än fyra år. Vad gäller välfärdstjänster är det istället värdet på tjänsten som avses och det sammanlagda beloppet som kan styra och avgöra vad den upphandlande myndigheten har möjlighet att upphandla och avtala om under en viss period.

Under vissa förutsättningar kan alltså en upphandlande myndighet upphandla välfärdstjänster för att i konkurrens starta upp verksamhet för att se om den aktuella tjänsten fungerar som avsett ur ett medborgarperspektiv. En ”pilot” eller dylikt. Det förutsätter

---

⁶ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/upphandla/om-upphandlingsreglerna/om-lagstiftningen/reserverad-upphandling/>

givetvis även att tjänsterna kan bedömas kompetensenliga ur ett kommunalrättsligt perspektiv.

Utifrån arbetsmarknadsnämndens uppdrag är det mycket begränsat vilka typer av välfärdstjänster som skulle kunna vara aktuella för upphandling inom nya lagstiftningen.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

IOP är en partnerskapsmodell mellan den idéburna och den offentliga sektorn. Modellen togs fram år 2010 av Forum, paraplyorganisation för idéburna organisationer inom sociala området, då ett behov identifierades av att hitta en väg för samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhället som inte grundar sig på bidrag eller upphandling. IOP utarbetades därför som en samverkansmodell som kombinerar resurser och handlingskraft med civilsamhällesorganisationernas rätt till oberoende.

För att ett IOP ska kunna formas behövs minst två parter, en idéburen och en offentlig, som båda är intresserade av att ingå ett partnerskap kring en gemensamt identifierad samhällsutmaning. Ett IOP-avtal tecknas runt en speciell verksamhet som bedrivs av den idéburna organisationen i samverkan med den offentliga aktören och som ger någon typ av lösning på den identifierade utmaningen. I avtalet bestäms bland annat vad partnerskapet gäller, hur uppföljning ska ske, vilken part som ska bidra med vilka resurser samt hur länge avtalet ska gälla.

Kommunfullmäktige antog i november 2017 riktlinjer för IOP. Riktlinjerna följer Forums modell. (Se bilaga).

Innan offentlig part (Stockholms stad) ingår avtal om IOP ska en bedömning göras som konstaterar följande.

1	Det är inte en verksamhet som måste upphandlas enligt upphandlingsreglerna.
2	Det är förenligt med kommunallagen.
3	Det är förenligt med EU:s statsstödsregler.

Vid bedömningen är nedanstående kriterier vägledande.

- Det finns inte en marknad eller en konkurrenssituation att vårda
- Verksamheten sker på initiativ av den idéburna organisationen

- Verksamheten är ett led i att förverkliga ett politiskt program eller plan, där idéburna organisationer särskilt nämns
- Verksamheten kan inte ses som en del av det normerade föreningsbidraget
- Bägge parterna är med och finansierar verksamheten (via pengar eller andra insatser)
- Verksamheten detaljregleras inte från Staden
- Verksamheten avses att drivas under en längre tid.⁷

I riktlinjerna framgår att:

”Stockholm stads nämnder och styrelser kan ingå idéburet offentligt partnerskap (IOP). Syftet med IOP är att skapa långsiktiga samarbeten med idéburna organisationer för att dessa i ökad utsträckning ska kunna delta aktivt och bidra till stadens utveckling.”

För att säkerställa att arbete med IOP sker likvärdigt över Stockholms stad så förtydligas vikten av öppenhet och kommunikation:

”Den nämnd eller styrelse som vill arbeta med IOP ska göra detta på ett öppet sätt, till exempel via hemsida och nyhetsbrev, och bör säkerställa att idéburna organisationer på ett enkelt sätt kan komma i kontakt med en funktion inom nämnden eller styrelsen för dialog om IOP.”

Att ingå ett IOP innebär att en form av avtal sluts mellan två eller fler parter. För att säkerställa att samarbetsparter är seriösa och att organisationen följer demokratiska ideal, ska en kontroll av partnerske innan tecknande av ett IOP.

”Nämnden eller styrelsen ska kontrollera att den idéburna organisationen bedrivs på ett sätt som är överensstämmande med stadens värderingar. Inför ingående av IOP bör nämnden eller styrelsen begära in följande uppgifter, om sådana finns:

- Stadgar
- Beskrivning av organisationens verksamhetsidé och ordinarie verksamhet
- Årsmötesprotokoll
- Verksamhetsberättelse
- Ekonomisk berättelse med bokslut
- Revisionsberättelse
- Verksamhetsplan och styrelseförteckning

---

⁷ <https://www.socialforum.se/wp-content/uploads/2017/03/Forums-handledning-om-Id%C3%A9buret-offentligt-partnerskap.pdf> och Stockholm stads riktlinjer för idéburet offentligt partnerskap (IOP), Dnr 171-84/2017

- Uppgift om medlemsantal”⁸

Samverkan med civilsamhället inom Stockholms stad

Strukturerad samverkan med civilsamhället sker i olika form inom Stockholms stad. Arbetsmarknadsnämnden samverkar med civilsamhället inom en rad områden, genom samråd, informationsutbyte eller gemensamma aktiviteter. Främst finns en strukturerad samverkan kring arbete med integration. Samverkan sker med ett hundratal föreningar genom olika samverkansformer, så som genom IOP, upphandling, informella samverkan och VIDA-modellen. Här följer en överblick med några exempel:

Överenskommelsen

På nationell nivå fattades år 2008 beslut om en överenskommelse mellan offentlig sektor och civilsamhället. Denna överenskommelse ligger till grund för den lokala överenskommelsen som Stockholms stad – genom socialnämnden och äldrenämnden – och civilsamhället ingick 2012. Syftet med överenskommelsen är att skapa en struktur för sektorsövergripande dialog och samverkan. ”Ideella föreningar och organisationer, stiftelser, kooperativ och liknande sammanslutningar inom det sociala området (nedan kallade organisationer) kan ingå i Överenskommelsen med Stockholms stad.” De organisationer som är med i Överenskommelsen är indelade i arbetsgrupper efter intresseområde, så som integration, sociala frågor och ungdomsfrågor.⁹

Föreningsbidrag

Inom Stockholms stad förmedlar stadsdelsnämnderna, social-, kultur- och idrottsnämnden föreningsbidrag till föreningar för ett lokalt levande föreningsliv eller föreningar som engagerar specifika målgrupper. Föreningsbidragen ansöks årligen enligt upparbetad rutin hos de förvaltningar som har uppdrag att fördela bidrag. Information kring ansökningsförfarande förmedlas lokalt och på stockholm.se. Arbetsmarknadsnämnden har inget uppdrag att förmedla föreningsbidrag.

---

⁸ Stockholm stads riktlinjer för idéburet offentligt partnerskap (IOP), Dnr 171-84/2017

⁹ <https://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/Socialt-och-ekonomiskt-stod/Frivilligorganisationer/Overenskommelse-med-ideburna-sektorn/>

Samverkan inom arbetsmarknadsnämnden

Stockholmsmentor – upphandlad samverkan

Stockholmsmentor startade under 2019 och är en insats som erbjuder nyanlända akademiker en mentor, för att få ett utökat nätverk inom sitt yrkesområde, att få en insyn i svensk arbetsmarknad och att få ämnesspecifikt vokabulär. Mentorn och adepten träffas regelbundet under åtta månader, vilket inkluderar samtal och arbetsplatsbesök. Verksamheten bedrivs i samverkan genom upphandling med civilsamhällesorganisationen Nema Problema. Att samverka med civilsamhället ger en stor vinst då det är möjligt att nå en bredd av mentorer inom olika yrkesområden.

Samverkan genom IOP

Nämnden har idag tre IOP-överenskommelser kring tre olika verksamheter som drivs i samverkan med civilsamhällesorganisationer. Det är Svenska med baby, där föräldrar med olika bakgrund varje vecka träffas i volontärledda grupper på öppna platser, så som bibliotek, för att prata, jollra och utbyta erfarenheter. Duo Stockholm matchar nyanlända och etablerade stockholmare utefter gemensamma intressen eller önskemål. Varje månad anordnas även gratis aktiviteter för att få möjlighet att träffas och upptäcka Stockholm tillsammans. Medprat samordnar varje vecka så att volontärer kommer till nämndens SFI-skolor och i mindre grupper med elever pratar kring aktuella ämnen för att träna språket. Båda parter inom respektive IOP-överenskommelse bidrar med resurser till verksamheten och denna följs upp genom en gemensam styrgrupp.

Övrig form för samverkan

Samverkan civilsamhället med extern finansiering

Flertalet projektfinansiärer, så som Europeiska Socialfonden och statliga utvecklingsmedel, har i uppdrag att främja samverkan mellan offentligt sektor och civilsamhället. Detta gör att vissa projekt uppmuntras att genomföras i samverkan med civilsamhället, och premieras vid en ansökan. Det är möjligt att samverka i samband med sökta projektmedel hos extern finansiär om parterna gemensamt söker medel, men ej om civilsamhällesorganisationen fungerar som utförare av verksamhet.

VIDA-modellen

VIDA-modellen har tagits fram i ett utvecklingsarbete i projektform, tillsammans med åtta andra kommuner och

Länsstyrelsen i Stockholm. Modellen främjar samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhälle genom att nyanlända personer erbjuds en föreningsaktivitet efter eget intresse som del av sin offentliga handlingsplan. Aktiviteten är ett sätt att introducera nyanlända personer till svenskt föreningsliv; den erbjuds vid 8-15 tillfällen och är ofta del av föreningens ordinarie verksamhet. En ersättning utgår till föreningen på 1 500 kr per deltagare. Föreningen själv utformar aktiviteten efter sin verksamhet, men följer de ramar som är definierade enligt VIDA-modellen. Genom VIDA finns en bred samverkan med över hundra föreningar runt om i hela staden inom en rad olika intresseområden. Projektet har implementerats i ordinarie verksamhet och finns med i VP 2019, vilket finansieras med egna medel.

Informell samverkan

Övriga former av samverkan kopplat till nämndens verksamheter som kan vara av mindre strukturell karaktär är möjligt om:

- Ingen civilsamhällesorganisation särskiljs och att andra missgynnas.
- Ingen ersättning utgår.

Detta innebär att föreningar till exempel kan delta på en aktivitetsmessa för elever, föreningar bjuds in till samråd eller att de lokala jobbtorgen samverkar med föreningar, så som idrottsföreningar, som har aktiviteter som ligger i linje med förvaltningens uppdrag. I dessa fall utgår ingen ekonomisk ersättning.

I fall med informell samverkan motiverar ansvarig chef denna form av samverkan, och kontrollerar att organisationen uppfyller de krav kring demokrativillkor som listas under avsnitt avgränsning för samverkan.

Integrationspakten

Civilsamhället är en viktig aktör inom Integrationspakten – som är en arena för samverkan mellan Stockholms stad, näringslivet och arbetsgivare. Där lyfts även möjlighet att ingå partnerskap med civilsamhället, dessa inkluderar samverkan mellan parter men där ingen ekonomisk ersättning utgår.

Det finns idag pågående utredningar inom arbetsmarknadsnämnden som även inkluderar frågor om samverkan med civilsamhället utöver det som redan nämnts:

- Utredning kring Jobbtorg – som bland annat ser över möjlighet att inkludera civilsamhället som utförare.
- Etableringscentrum.

Arbetsmarknadsnämndens arbete med IOP

Arbetsmarknadsnämnden ställde sig positiv till de stadsövergripande riktlinjerna för IOP och ansåg att en strukturerad och hållbar samverkan med idéburen sektor är viktigt. Genom samverkan kan vi tillsammans anta samhällsutmaningar och utveckla verksamhet med fler kvaliteter och möjlighet att stärka varandra, genom att ta vara på de olika kompetenser och erfarenheter som ryms inom respektive sektor.

I remissyttrande på de stadsövergripande riktlinjerna framförde nämnden: ”Utifrån nämndens erfarenheter är det viktigt att klargöra att IOP inte ska betraktas som en universell lösning på samverkan med idéburen sektor, utan som ett komplement till annan form av stöttning till idéburen sektor, så som föreningsbidrag. Ett IOP-avtal bör tecknas kring verksamheter som ryms inom den kommunala kompetensen, men som kanske annars inte skulle erbjudas stockholmare då det inte direkt åligger kommunen att erbjuda denna typ av verksamhet.”¹⁰

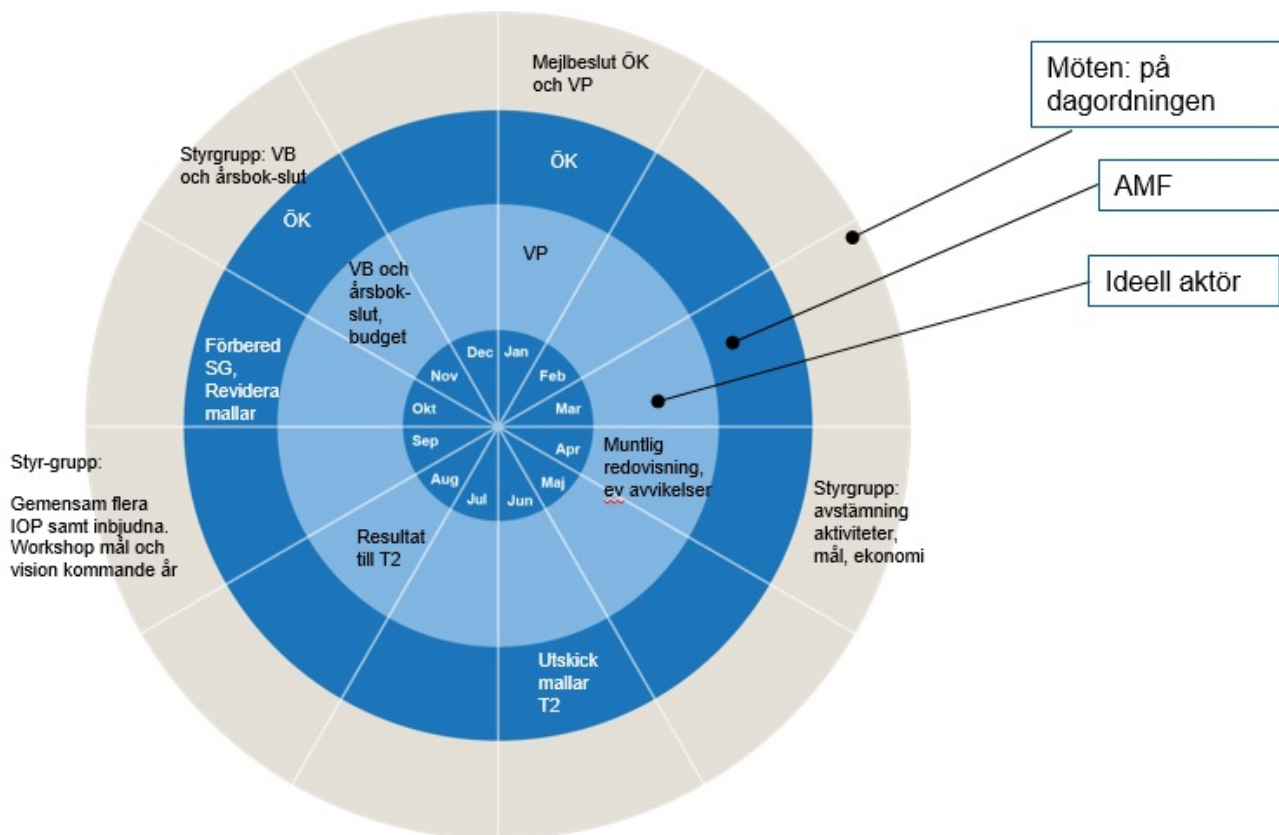
Arbetsmarknadsnämnden har sedan år 2015 IOP-avtal med ett flertal idéburna organisationer.

Verksamheterna som bedrivs inom formen för IOP har en styrgrupp, som planerar, följer upp och tar strategiskt viktiga beslut för verksamheten. Styrgrupperna träffas minst en gång per termin och består av representanter från arbetsmarknadsförvaltningen och respektive organisation. Styrgruppen har ett samlat mandat att fatta beslut om verksamheten, det måste ske gemensamt – ingen part har enskild beslutsrätt.

Styrgruppen planerar kommande års arbete genom att formulera mål och indikatorer, budget samt eventuella utvecklingsområden. Styrgruppen följer sedan upp måluppfyllelse, eventuella behov av justering inom verksamheten samt ekonomiskt utfall. IOP-styrgruppernas årshjul följer följande struktur.

---

¹⁰ AMN 2017-0228-01.06

Synpunkter från några samverkansparter

I följande avsnitt redovisas resultatet av de intervjuer med representanter för civilsamhällets organisationer som har genomförts i samband med utredningen.

Under intervjuerna gavs information om utredningen, men särskilt fokus var att inhämta synpunkter på samverkan med offentlig sektor, och dess möjligheter framåt. Kort information gavs vid tillfällena bland annat om nya upphandlingslagstiftningen kring välfärdstjänster. Formatet för intervjuerna var semistrukturerade gruppintervjuer, med upp till tre deltagare per intervjutillfälle.

Individuell Människohjälp (IM)

Arbetsmarknadsförvaltningen har sedan 2015 ett IOP-avtal med IM kring verksamheten Duo Stockholm, där nyanlända och etablerade stockholmare matchas utefter gemensamma intressen.

Synpunkter på nuläge

IM anser att IOP är bra som avtalsform, då det ger möjlighet till långsiktig planering och arbete med kvalitet. Med stabilitet och utvecklingsmetodik på plats, ges möjlighet att fånga upp nya grupper och de målgrupper som både Staden och IM har identifierat som mer tids- och resurskrävande men särskilt viktiga att nå utifrån Agenda 2030-principen ”lämna ingen utanför”, exempelvis vuxna långt ifrån arbetsmarknaden.

De intervjuade tycker att den nuvarande strukturen med en styrgrupp med representanter både från Staden och IM som planerar arbete i dialog, ger möjlighet till ömsesidigt lärande. IM påpekar att genom att vara civilsamhällesorganisation finns möjlighet att vara mer snabbroliga, att identifiera och fånga upp nya målgrupper snabbare än offentlig sektor som behöver vara mer stabil i sin karaktär. Som civilsamhällesorganisation ges legitimitet och möjlighet att nå ut till personer som kanske annars skulle hamna utanför.

Möjligheter till samverkan framåt

IM lyfter att inför en möjlighet att upphandla till exempel välfärdstjänst så behöver det finnas utvecklingsarbete i förfrågningsunderlaget och att det är formulerat mer som partnerskap. Om det finns möjlighet att göra en välfärdsutlysning, med möjlighet att vara med och formulera innehållet och svara utifrån kvalitet, så kan det vara intressant från IMs perspektiv.

Svenska med baby

Arbetsmarknadsförvaltningen har sedan 2015 ett IOP-avtal med Svenska med baby kring verksamheten Svenska med baby, där föräldrar med olika bakgrund träffas varje vecka för att prata och utbyta erfarenheter.

Synpunkter på nuläge

Svenska med baby anser att IOP är den samverkansform som fungerar bäst för verksamheten. De framhåller att IOP ger möjlighet till långsiktighet till skillnad från projektbidrag som inte ger långsiktighet för deltagarna. Representant från Svenska med baby upplever att styrgruppen fungerar bra och att det är värdefullt att sitta ner tillsammans, det skapar ett utbyte och samarbete som inte sker annars, samt att det ger möjlighet till tips och nätverk. Den intervjuade representanten uppger också att det kan finnas behov av att dela med sig och prata operativ samverkan, mer än vad som idag sker i styrgruppen.

Möjligheter till samverkan framåt

Svenska med baby har ingen erfarenhet av att delta i en upphandling tidigare. Den intervjuade personen anser att det är viktigt vid en upphandling att ha med perspektiv som kvalitet, se organisationen som helhet, bakgrund, utveckling och lokal förankring. Representanten för organisationen som bidrog med synpunkter till utredningen uppger att frågan behöver förankras inom organisationen så att de kan göra ett generellt ställningstagande.

Internationella Bekantskaper (IB)

Arbetsmarknadsförvaltningen har sedan 2015 ett IOP-avtal med IB kring verksamheten Medprat, där volontärer varje vecka pratar svenska i mindre grupper med elever på SFI.

Synpunkter på nuläge

IB ser positivt på IOP som avtalsform, då det ger möjlighet till en långsiktig planering och skapar stabilitet. De anser även att det ger möjlighet att arbeta med kvalitet och att utveckla verksamheten. Till exempel så har en utveckling skett som svar på ett behov av att även erbjuda medprat på Jobbtorg. Den intervjuade representanten anser att styrgruppsmötena är bra, och att de ger möjlighet att träffas och gemensamt lyfta frågor.

Möjligheter till samverkan framåt

Verksamheten Medprat är en samverkan mellan arbetsmarknadsförvaltningens vuxenutbildningsavdelning och föreningen Internationella Bekantskaper. Verksamheten sker på de skolenheter som förvaltningen driver själv. Utöver de tre egna utförarna finns i staden över femton externa leverantörer av vuxenutbildning. Representanten för IB som lämnat synpunkter ser positivt på att forma samverkan på ett sådant sätt att det öppnar upp för att vidga verksamheten även till externa utförare. Skulle en annan form för samverkan kunna öppna upp för detta på ett enklare sätt, så är det positivt.

Nema Problema - Stockholmsmentor

Arbetsmarknadsförvaltningen har sedan 2019 utifrån upphandling, ett samarbetsavtal kring Stockholmsmentor tillsammans med den ideella organisationen Nema Problema. Samarbete med Nema Problema inleddes under tidigare arbete med Yrkesmentorsprojektet.

Synpunkter på nuläge

Företrädare för organisationen Nema Problema tar upp att de uppskattat möjligheten att inleda ett samarbete inom ramen för ett projekt, utan i förväg helt sätta ramar då det möjliggör en samverkan utifrån faktiska möjligheter och en organisk utveckling. Nema Problema poängterar dock att det utifrån ett organisationsperspektiv inte går att ha samma förväntningar på en civilsamhällesorganisation som på en kommunal förvaltning, då resurserna och kapaciteten ofta är betydligt mindre vilket innebär att en ideell aktör inte kan bära samma ansvar som en kommunal förvaltning.

När projektet var slutfört och samarbetet mellan arbetsmarknadsnämnden och Nema Problema skulle implementeras i linjeorganisationen och formaliseras, upplever organisationen att det uppstod svårigheter i kommunikationen. Det fanns en öppen kommunikation kring olika möjligheter men det saknades kunskap om hur olika alternativen skulle kunna realiseras.

Samarbetsavtalet idag är medvetet formulerat för att möjliggöra utveckling av arbetet, vilket de intervjuade upplever är positivt. Organisationen saknar emellertid tydlighet kring vad Stadens åtagande är i samarbetet. Nema Problema upplevde ett visst skifte i dialogen och relationen mellan parterna. Man övergick till att prata om att Nema Problema skulle leverera saker till Stockholms stad, snarare än att man skulle göra något tillsammans, vilket de intervjuade menar är en mindre bra balans för verksamheten.

Nema Problemas företrädare anser att det är oproblematiskt att ideell sektor agerar leverantörer av en upphandlad tjänst. Men ur organisationens perspektiv skulle ett IOP ha varit en mer effektiv samverkansform. Nema Problema lyfter att det skulle vara önskvärt om det fanns en civilsamhällesansvarig person på förvaltningen, som har kunskap om samverkan och dess olika former.

Kompis Sverige

Under utredningens arbete har utredarna även träffat Kompis Sverige, som har kontaktat nämnden med intresse om samarbete. Detta tillför ytterligare perspektiv i utredningen då nämnden idag inte har ett formaliserat samarbete med organisationen.

Kompis Sverige är en ideell förening som skapar möten mellan nya och etablerade svenskar genom kompismatchning. Föreningen har eller har haft IOP-avtal med ett flertal kommuner i Stockholmsområdet och i Skåne. Idag har de IOP-avtal med Botkyrka,

Haninge, Värmdö och Lund, samt samarbeten med Sollentuna och Kristianstad kommun.

Synpunkter på nuläge

Kompis Sverige upplever att IOP-avtal möjliggör att göra mer än enbart det som identifieras i den skriftliga överenskommelsen, vilket är en fördel i integrationsarbete. Att arbeta i flera kommuner menar de ger möjlighet att prova någonting nytt i en kommun, som sedan kan spridas och användas i andra kommuner.

Kompis Sverige upplever att det ibland råder viss osäkerhet kring regelverket för IOP, så det kan ibland formuleras som en beställning. Det finns en risk för personbundenhet kring IOP, då det finns vissa tjänstepersoner och enheter som har kunskapen och engagemanget. Kompis Sverige ser att verksamhet kan bli mer effektiv genom samverkan.

Samverkan med civilsamhället inom samhällsorientering

Arbetsmarknadsnämnden har fått i uppdrag att se över förutsättningarna för att utveckla Samhällsorienteringen (SO) med hjälp av IOP.

Samhällsorientering är en lagstadgad kurs för nyanlända invandrare. Även vissa anhöriginvandrare har rätt att läsa kursen. Kursen ger kunskap om hur samhället fungerar och erbjuder nyanlända personer kunskap om rättigheter och skyldigheter för att bli delaktiga både i civilsamhället och på arbetsmarknaden.

Under 80 timmar får deltagarna på sitt modersmål lära sig om hur det svenska systemet är uppbyggt och hur den svenska demokratin har vuxit fram. Tre studiebesök alternativt externa besökare ingår i varje kurs.¹¹

SO i Stockholm sker genom regionsgemensam organisering och har upphandlade aktörer som genomför och undervisar kurserna. Utredningen konstaterar att det finns en marknad för aktörer inom SO som genomför och undervisar kursen, då tjänsten upphandlas idag. Utredningen konstaterar därför att just själva undervisningen av kursmodulerna inte är möjlighet att utveckla genom IOP, då det inte är förenligt med gällande riktlinjer.

---

¹¹ <https://nyistockholm.se/svenska/menyval-3-2/>

Samarbete med civilsamhället sker idag, bland annat finns samarbete med flera civilsamhällesorganisationer kring studiebesök och information om föreningsliv, liksom kring VIDA-modellen.

Utredningen ser att samarbete genom IOP enligt gällande riktlinjer eller annan form för samverkan, gällande studiebesök eller, information från föreningar skulle kunna vara ett möjligt utvecklingsområde. Kursen innehåller tre studiebesök eller externa besök vilket medför ett visst mått av kontinuitet och skulle kunna utvecklas genom mer formell samverkan med civilsamhället.

Ytterligare ett möjligt utvecklingsområde är uppsökande verksamhet för att nå deltagare till SO från utökad målgrupp dvs vissa anhöriginvandrare. Det skulle till exempel vara möjligt med samverkan med föreningar som besitter språkkompetens och brett kontaktnät att informera om möjlighet att delta i SO.

Utredningen konstaterar att det finns möjligheter att utveckla SO genom studiebesök och utåtriktad information genom samverkan med civilsamhället, till exempel genom IOP, om detta ryms inom ram för budget. Detta kan dock i första hand enbart gälla för stadens egen del. Övriga kommuner som är en del av den region-gemensamma samhällsorienteringen måste själva ta ställning till om och hur man vill utveckla samverkan med civilsamhället.

Identifierade områden för samverkan med civilsamhället

Under våren genomfördes inom förvaltningen en workshop för att identifiera de områden där samverkan med civila samhället skulle kunna vara aktuellt för arbetsmarknadsnämnden. Resultatet av workshopen ger inte ett uttömmande svar, men identifierar områden där det skulle finnas behov och möjlighet att samverka med civila samhället inom aktuella uppdrag.

De områden som identifierats är följande:

Feriejobb

- Handledning – personer i behov av särskilt stöd
- Bredd: fler kvalitativa arbetstillfällen
- Nya koncept/projekt
- Inspiration: informera om civilsamhället

Unga

- Inspiration att visa möjlig karriärväg

- Fritidsverksamhet för unga kriminella – skapa nya sammanhang.
- Komma-igång-verksamheter
- VIDA-modellen skulle kunna inkludera fler personer inom målgruppen unga
- Mentorer: bra med vuxen mentor till ung person
- Stöd i studier

Uppsökande arbete

- Arrangera events som tilltalar ungdomar
- Lokalt perspektiv – utgå från föreningarnas kunskaper, vilja och nätverk

Integrationspakten

- Civilsamhället är en viktig part i arbetet

Nyanlända vuxna

- Nätverk på arbetsmarknaden
- Rådgivning och lotsfunktion
- Språkträning
- Stöd i studier/praktik

Stadsdelsmammor/Utrikesfödda kvinnor

- Föreningsaktivitet
- Utbildning i att cykla och simma
- Hälsa
- Rättighetsfrågor

Arbetsmarknadsinsats

- Arbetsträning
- Pre-rehab
- Hälsa

Information/kunskapshöjande insats

- Utbildningsinsatser inom specifika ämnesområden
- Information om civilsamhället

Avgränsning för samverkan med civilsamhället

Samverkan med civilsamhället kan ske när verksamheten sker inom ramarna för den kommunala kompetensen, när det medför ett mervärde samt kompletterar förvaltningens grunduppdrag.

Samverkan är inte alltid lämpligt. För att avgränsa samverkan med civilsamhället följer här punkter som behöver tas i beaktande för att avgöra om samverkan är möjlig.

Regeringen beslutade under våren att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av demokrativillkoren i statsbidragsförordningar och tillämpningen av dessa villkor. I juni 2019 redovisade utredningen sitt uppdrag i betänkande *Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället* (SOU 2019:35). Syftet med att ha demokrativillkor är att säkerställa att allmänna medel går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar såsom de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Arbetsmarknadsförvaltningen anser att utredningens förslag på demokrativillkor är tydliga och föreslår att nämnden använder samma villkor för samverkan med civilsamhället generellt.¹²

Arbetsmarknadsnämnden bör inte samverka med en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten:

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2
4. eller motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Arbetsmarknadsnämnden bör heller inte samverka med civilsamhället när:

- Verksamhet eller aktiviteten inte berör förvaltningens uppdrag eller målgrupper.
- När det ej finns ett identifierat behov av samverkan.
- När det finns belägg att anta att organisationen bedriver verksamhet som förespråkar våld, alkohol eller droger.
- När organisationen ej kan uppvisa god ekonomisk ordning.
- Elever / aspiranter utsätts för negativa effekter – utifrån både rättssäkerhet och fysisk säkerhet.

Organisationer som efter en första bedömning inte uppfyller kriterier, men som tagit avstånd från agerande eller brist, och vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att det inte upprepas, kan efter att åtgärd är genomförd vara möjlig part för samverkan.

---

¹² <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/06/sou-201935/>

Jämställdhetsanalys

Utredarna har tagit ställning till om en jämställdhetsanalys av olika former för samverkan med civilsamhället ska göras, dvs om det finns skäl att anta att olika samverkansformer kommer ge olika utfall relaterat till kön. Utredarna har även beaktat frågan i ett vidare normkritiskt perspektiv och tagit ställning till om olika samverkansformer ger olika utfall relaterat till andra egenskaper som kan verka diskriminerande. Förvaltningen bedömer att samverkansformerna i sig är neutrala i detta hänseende.

Analys och slutsats

Samverkan med civilsamhället är av vikt, för att utveckla verksamhet, stärka demokratin samt för att skapa möten mellan stockholmare. Samverkan sker brett och det finns möjlighet till fler typer av samarbeten. Utredningen ser att behov och möjlighet till samverkan med civilsamhället kan vara aktuellt inom ett flertal områden som faller inom nämndens uppdrag. Genom möjlighet att ingå IOP-avtal kan verksamheter med långsiktigt perspektiv utvecklas. Utredningen ser även att upphandlingsregler ger möjlighet till strukturerad samverkan. Andra möjligheter till samverkan skapas även genom VIDA-modellen, genom partnerskap utan ersättning samt genom projekt med extern finansiering.

Utredningen visar också att det finns viss avgränsning i förhållande till samverkan med civilsamhället att ta hänsyn till. Det är av vikt att de demokratikriterier och andra avgränsande kriterier som listats i föregående avsnitt tas i beaktande inför ett initiativ till samverkan.

Samverkan med civilsamhället bör ses utifrån ett jämlikhetsperspektiv. Respektive part har sina förutsättningar att förhålla sig till utifrån sin organisering, detta respekteras och beaktas för att hitta form för samverkan.

Ett upphandlingsförfarande, även med inbyggd skrivning om ömsesidighet och likvärdig styrning, kan uppfattas som en beställning från offentlig sektor av utförande av civilsamhällesorganisationen. En upphandling innebär uppfyllelse av i förväg definierad tjänst samt kontroll av den som utför tjänsten, vilket tydliggör relationen mellan parter som beställare respektive utförare. Detta bör tas i beaktande i kommunikation om upphandling.

Det är möjligt att en upphandlad tjänst kan få påverkan på föreningen, då det kan klassas som annan typ av verksamhet. En risk att ta i beaktande i ett upphandlingsförfarande är att civilsamhällesorganisationer inte deltar på grund av att utförande av tjänst mot ersättning som princip kan krocka med identiteten som idéburen aktör, samt att det kan uppfattas som allt för resurskrävande att svara på upphandlingsförfrågningar. För att motverka detta bör upphandlingsförfarandet i möjligaste mån ske i dialog och med enklast möjliga dokumentation, i enlighet med gällande upphandlingsregler.

Förslag på nämndens inriktning och struktur för samverkan med civilsamhället

Stadens riktlinjer för IOP lyfter vikten av öppenhet och kommunikation. Även civilsamhällesorganisationerna som utredarna intervjuat pekar på att det är viktigt. De framför att det inte finns en tydligt utpekad funktion att kontakta på arbetsmarknadsförvaltningen vid frågor och önskemål om samverkan. Det är viktigt att det finns en struktur för detta, med en kunskapsbas och en rutin som följs för att underlätta och kvalitetssäkra samverkan med civilsamhället.

Utredningen ser att till exempel Socialförvaltningen har en lokal struktur som följs vid initierande av samverkan med civilsamhället, med en tydlig ansvarsfördelning och en plan för uppstart och utvärdering av verksamheter. Detta för att ha en tydlig ansvarsfördelning, en tydlig struktur som kan kommuniceras till civilsamhället samt att det finns en plan för uppstart och utvärdering av verksamheten. Genom en utarbetad och förankrad struktur kan samarbeten kvalitetssäkras och samordnas på ett effektivt sätt.

Utredningen föreslår en liknande struktur på arbetsmarknadsförvaltningen. Förslag är att inrätta en beredningsgrupp för initiativ till samverkan med civilsamhället. Alla initiativ till formaliserad samverkan med civilsamhället som tas inom, eller inkommer till förvaltningen, behöver lyftas i beredningsgruppen, som kan ge rekommendationer om hur arbetet ska tas vidare, eller om det inte bedöms som lämpligt. Ett initiativ kan komma både från en ideell aktör och från den egna verksamheten.

Ansvarig chef ska motivera samverkan och säkerställa att demokratikriterierna följs. Alla initiativ till formell samverkan ska konsulteras med beredningsgruppen, för att kvalitetssäkra och få

stöd i att identifiera möjlig form för samverkan. Övrig form av samverkan bör informeras till beredningsgruppen, för att få en samlad kunskap om vilka former för samverkan som sker inom nämndens verksamheter och kunna följa upp detta.

Genom att det finns en förankrad rutin om hur arbete med samverkan bör ske ges möjlighet till:

- Kvalitetssäkring, genom att det finns samlad och uppdaterad kunskap om reglemente, och en samsyn för samtliga verksamheter.
- Effektivisering. Istället för att frågor om samverkan hanteras av många olika medarbetare styrs frågorna till sakkunniga handläggare som är insatta om vilka rutiner, regler och strukturer etc. som finns.
- Omvärldsbevakning, gruppen har kunskap om vilka samarbeten som finns, förändringar i lagar, vilka diskussioner som förs och vilka konflikter som eventuellt kan uppstå.

Beredningsgruppen i sig har inget ansvar kopplat till ingångna samarbeten, utan det ska finnas en utpekad chef med tillhörande budgetansvar inom det verksamhetsområde som samverkan berör. Från Ekonomistaben finns ekonom som deltar i beredningsgruppen vid uppföljning av ingångna samarbeten. Uppföljning i beredningsgruppen sker minst vid ett tillfälle per år.

Samverkan med civilsamhället som part kan skilja sig åt mot andra typer av samarbeten. Det är därmed viktigt att det på förvaltningen förmedlas information kring:

- Förståelse för civilsamhällets särart.
- Kunskap om struktur för form av samverkan.
- Att i initialt skede där intresse finns att inleda samverkan med civilsamhället, ska medarbetare ta stöd av beredningsgruppen.
- Underlag med beskrivning av behov samt syfte skickas till beredningsgruppen, som kan vara behjälplig i att identifiera möjlighet samt eventuell form för samverkan.

Utredningen har tidigare beskrivit exempel på områden där samverkan med civilsamhället identifierats som intressanta och möjliga. Här nedan följer förslag på inriktning för nämndens arbete samverkan med civilsamhället, genom upphandling eller genom IOP.

Arbetsmarknadsnämndens samverkan med civilsamhället genom upphandling

Samverkan och anskaffning av tjänster från civilsamhället kan göras på flera sätt. Till exempel direktupphandling enligt lagen om offentlig upphandling, LOU.

Upphandling av civilsamhällets tjänster bör ske av definierad verksamhet där civilsamhället har särställning.

Det kan vara:

- förtroende (som kompismatchning där det frivilliga deltagandet från båda parter skapar trovärdighet för verksamheten)
- kompetens (erfarenhet av att utföra likvärdig verksamhet)
- nätverk (som kommunen kanske står utanför)

Upphandling av civilsamhällets tjänster bör vara en del av arbetet att utveckla samverkan med civilsamhället, samt inkludera dialog och respektera civilsamhället särställning. En stor del av civilsamhällets verksamhet bedrivs med begränsade resurser och ideellt arbete. Hänsyn bör därför tas att i möjligaste mån förenkla upphandlingsförfarande, inom gällande regelverk.

I de fall arbetsmarknadsnämnden vill samverka med ideella aktörer och väljer att utforma samverkan genom upphandling är det av vikt att förvaltningen utformar avtal och avtalsuppföljning på ett sådant sätt att det i praktiken främjar samverkan med civilsamhällesorganisationen.

Arbetsmarknadsnämndens samverkan med civilsamhället genom IOP

Samverkan med civilsamhälle genom IOP ska alltid följa Stockholms stads riktlinjer för IOP.

Arbetsmarknadsnämnden ser vikten av att det finns en tydlig information om möjlighet att samverka genom IOP som nämns i Stadens riktlinjer, men att det kan medföra viss problematik att aktivt annonsera om möjligheten, då det lätt kan ses som möjlighet att ansöka om IOP, likt föreningsbidrag, vilket inte är avsikten. Däremot behöver det finnas en tydlig kontakt på förvaltningen, i enlighet med vad som föreslagits ovan.

Till varje samarbete med IOP ska det finnas en styrgrupp, med representanter från både arbetsmarknadsförvaltningen och civilsamhällesorganisationen, vilka har mandat att ta beslut om gemensam inriktning, målsättning, uppföljning och eventuell revidering. IOP-avtal skrivs med långsiktig ambition, dock ska en årlig översyn ske. Den årliga översynen görs av behörig chef i samråd med föreslagen beredningsgrupp.

Som bilaga till ingånget avtal ska uppdaterad verksamhetsplan och budget för kommande verksamhetsår inkluderas, vilka årligen

beslutas i styrgrupp. IOP-avtal kan även ses över vid uppkomst av konkurrens-situation eller där behov inte längre kvarstår pga. nya förutsättningar. Det ska finnas ekonomisk ordning i verksamheten; förvaltningen bör ha full insyn i verksamhetens bokföring med löpande avstämning i samband med styrgruppsmöten samt vid behov. Det ska finnas möjlighet att ta in en extern revisor för att se över verksamhetens ekonomi.

Tecknande av IOP-avtal bör föregås av en förstudie med dialog mellan förvaltningen och civilsamhällesorganisationen för att tydliggöra verksamhetens omfattning, formulera mål, struktur och respektive parts roll.

Arbetsmarknadsnämndens samverkan med civilsamhället genom övriga former

Övriga former för samverkan med civilsamhället kan inkludera informell samverkan, genom en ömsesidig förståelse men utan ekonomisk ersättning eller reglerad överenskommelse. Det kan även innefatta samverkan med externa medel, så som projektmedel. Övriga former för samverkan kan därför se olika ut, gemensamt för all typ av samverkan med civilsamhället är dock att:

- den kommunala kompetensen alltid ska tas i beaktande.
- verksamheten går in under nämndens uppdrag.
- demokrativillkoren alltid ska följas.

Det finns många bra initiativ från civilsamhället, men om dessa inte berör nämndens uppdrag och målgrupper, är det ej möjligt att inleda någon form av samverkan. Finns det en tydlig koppling till annan nämnds uppdrag hänvisas dialog för samverkan till denna.

Övriga perspektiv att ta i beaktande är att samverkan inte inleds när det finns andra verksamheter eller projekt som kan missgynnas då samverkan inleds med en enskild part. Samverkan ska ske med ett öppet perspektiv, om det finns möjlighet ska alla parter som vill få möjlighet att visa intresse och delta.

Vid övriga former av samverkan behöver inte förvaltningens beredningsgrupp konsulteras. Beredningsgruppen ska dock informeras. Detta för att få en samlad kunskap om vilken samverkan som sker inom nämndens verksamheter och därmed ha möjlighet att följa upp och rapportera kring detta arbete.

Stockholm stads riktlinjer för idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Inledning

Stockholm stads nämnder och styrelser kan ingå idéburet offentligt partnerskap (IOP).

Syftet med IOP är att skapa långsiktiga samarbeten med idéburna organisationer för att dessa i ökad utsträckning ska kunna delta aktivt och bidra till stadens utveckling.

Nedan framgår stadens riktlinjer för när en nämnd eller styrelse vill ingå IOP.

Öppenhet och kommunikation

Den nämnd eller styrelse som vill arbeta med IOP ska göra detta på ett öppet sätt, till exempel via hemsida och nyhetsbrev, och bör säkerställa att idéburna organisationer på ett enkelt sätt kan komma i kontakt med en funktion inom nämnden eller styrelsen för dialog om IOP.

Partnerskapet är förenligt med lag

Innan staden ingår avtal om IOP ska en bedömning göras som konstaterar följande.

1. Det är inte en verksamhet som måste upphandlas enligt upphandlingsreglerna.
2. Det är förenligt med kommunallagen.
3. Det är förenligt med EU:s statsstödsregler.

Vid bedömningen är nedanstående kriterier vägledande.

- Det finns inte en marknad eller en konkurrenssituation att vårda
- Verksamheten sker på initiativ av den idéburna organisationen

- Verksamheten är ett led i att förverkliga ett politiskt program eller plan, där idéburna organisationer särskilt nämns
- Verksamheten kan inte ses som en del av det normerade föreningsbidraget
- Bägge parterna är med och finansierar verksamheten (via pengar eller andra insatser)
- Verksamheten detaljregleras inte från staden
- Verksamheten avses att drivas under en längre tid.

Kontroll av partner i IOP

Nämnden eller styrelsen ska kontrollera att den idéburna organisationen bedrivs på ett sätt som är överensstämmande med stadens värderingar.

Inför ingående av IOP bör nämnden eller styrelsen begära in följande uppgifter, om sådana finns:

- Stadgar
- Beskrivning av organisationens verksamhetsidé och ordinarie verksamhet
- Årsmötesprotokoll
- Verksamhetsberättelse
- Ekonomisk berättelse med bokslut
- Revisionsberättelse
- Verksamhetsplan och styrelseförteckning
- Uppgift om medlemsantal

Avtalsvillkor

Nämnden eller styrelsen får anpassa avtalen för respektive IOP. Nedanstående punkter bör dock övervägas i avtal om IOP.

- Syfte med avtalet
- Mål med verksamheten
- Värdegrund/förhållningssätt
- Målgrupp
- Insatser och åtaganden
- Organisation
- Dokumentation och redovisning
- Ekonomi
- Avtalstid
- Uppföljning
- Omförhandling, uppsägning, hävning och tvist